

DE BEER NAAR WAMMERSWALD

Stefan Boonen
Tom Schoonooghe (ill.)
Van Halewyck
(door Ine Muys)

OVER DE MAKERS

Stefan Boonen (1966) is schrijver. Hij maakt prentenboeken, (voorlees)verhalen, informatieve boeken en theaterteksten over verschillende thema's en in uiteenlopende stijlen. Sommige boeken zijn grappig en avontuurlijk (*Elvis de draak*), andere boeken gaan over ernstige onderwerpen als armoede (*Een meisje van karton*) en zelfmoord (*100 procent Lena*). Boonen vertelt vaak over zijn werk in scholen en bibliotheken en geeft ook schrijfworkshops. Zijn boeken zijn onder meer vertaald in het Frans, Duits, Fins en Zweeds.
(<http://jeugdliteratuur.org/auteurs/stefan-boonen>)

Tom Schoonooghe (1973) is illustrator en prentenboekenmaker. Hij werkt samen met schrijvers als Stefan Boonen (*Floris Oudbloed*) en Dimitri Leue (*Cowboyter*) en bedenkt eigen prentenboeken (*Mijn stad, Feestpark*). Zijn illustraties zijn vrolijk, speels en hebben vaak een dubbele bodem. Samen met Britt van Marsenille en Antoon Offeciers richtte hij een theatergroep op. De voorstellingen *Prinses zkt. Ridder* en *Appartemens* verschenen ook in boekvorm.
(<http://jeugdliteratuur.org/auteurs/tom-schoonooghe>)

1. VERHAAL

Titel, cover en titelpagina

- Vinden de juryleden de titel bij het boek passen? Waarom (niet)? Wat betekent de titel volgens hen? (bv. de titel is verwarrend; waarom staat er 'beer' in plaats van 'weg' of 'pad'? / letterlijk: na het lezen weet je dat de beer naar Wammerswald teruggaat, dat is het doel van hoofdpersoon Jakob / symbolisch: het pad en de beer staan voor Jakobs innerlijke groei: de berentocht zorgt ervoor dat hij zelfvertrouwen krijgt)
- Kan je uit de cover afleiden waarover het verhaal gaat? Welke verhaalelementen staan op de cover afgebeeld? (bv. de beer en Jakob en de binnenweg die ze nemen om op hun bestemming te geraken, pp. 100-103)
- Spreekt de cover aan? Waarom (niet)? Hebben de juryleden opgemerkt dat zowel de titel als Jakob glanzen en glad aanvoelen? Vinden ze die glanzende opdruk een meerwaarde?
- Hebben de juryleden de titelpagina bekeken? Wat heeft de illustrator er volgens hen op afgebeeld? (bv. Jakob springt over grijze kantelen met haaienvinnen in. De illustratie doet denken aan een

Mario-avontuur. Jakob komt tijdens zijn berenavontuur heel wat obstakels tegen, die hem uiteindelijk sterker maken + het kost Jakob moeite om de straat over te steken en naar school te gaan, p. 26)

Personages

In dit boek maak je kennis met een heleboel mensen en dieren die hulp bieden en/of kunnen gebruiken.

- Zijn ze volgens de juryleden allemaal even belangrijk voor het verhaal? Waarom (niet)?

In bijlage 1 vind je een personagelijst. Hieronder vind je enkele gerichte vragen en stellingen:

- De beer is het titelpersonage, maar is hij ook het hoofdpersonage? Wat weten de juryleden eigenlijk over de beer? (bv. de beer is een noodzakelijke metgezel van Jakob –zonder de beer had de jongen geen reis ondernomen– maar over de beer zelf komen we relatief weinig te weten. Hij woonde in een kooi in de zoo en is ontsnapt, p. 19)
- Over welke personages ben je het meeste te weten gekomen? Zijn deze personages hoofdpersonages? Waarom (niet)? (bv. nee, de schrijver geeft gedetailleerde informatie over personages die slechts in één of enkele hoofdstukken voorkomen. Zo kom je meer te weten over treinconducteur Marcus Stops dan over de beer, ook al heeft de beer een grotere rol in het verhaal)
- In welk personage herkende je (een deel van) jezelf? Of: wie is je favoriete personage? Is het ook een personage waarover je veel te weten gekomen bent?
- Jakob is een van de belangrijkste personages. Hij heeft contact met alle andere personages in het verhaal. (bv. waar, ook de beer staat met veel personages in contact, maar niet met de dames van de taxidienst)
- Salto vervult een belangrijke rol. Hij is de grote broer van Jakob. (bv. waar en niet waar, Salto is de mentor van Jakob en ontfermt zich over hem als een grote broer, maar ze zijn geen familie)
- Meneer Kiergiez zou je uit het verhaal kunnen schrappen. (bv. niet waar, hij zit Jakob, Salto en de beer dwars en zorgt daarmee voor conflict en dynamiek in het verhaal)

Opbouw en thema's

Algemeen

- Hebben de juryleden zich afgevraagd waarom het boek uit twee delen bestaat? Waarom (niet)? (bv. in het eerste deel wordt Jakob door Salto ingelijfd bij de firma Tweeboom, in het tweede deel is Jakob op zichzelf aangewezen)
- Het verhaal leest vlot, omdat het uit korte hoofdstukken bestaat. Zijn de juryleden het hierover eens? Waarom (niet)? Ieder hoofdstuk heeft een titel. Vinden de juryleden de titels goed gekozen? Zou je de titels vervangen door nummers? Waarom (niet)?
- Lees samen de pagina's 18 ("Weet je nog hoe dit verhaal begon?"), 28 en 38. Vraag de juryleden te omschrijven welk effect deze tekstfragmenten op hen hebben (bv. het lijkt alsof de verteller tegen je praat / door de tussenkomsten van de verteller besef je dat je een verhaal aan het lezen bent) Wat vinden ze van die onderbrekingen? (bv. vreemd, grappig, origineel, enerverend).

Proloog

- Het boek vangt aan met een brief, en de brief begint met het woordje 'zo'. Hadden de juryleden dit verwacht? Waarom (niet)?
- Welke indruk maakte de brief? Kunnen de juryleden zich nog herinneren wat er precies in de brief stond, en wie hem schreef? (bv. directeur Salto vertelt op chaotische wijze over zijn jeugd en betuigt respect ten aanzien van Jakob, het hoofdpersonage in het eigenlijke verhaal) Aan wie is de brief gericht? (bv. de lezer van het boek)
- De brief maakt geen deel uit van het verhaal. Het is een soort inleidende tekst. Zijn de juryleden het hierover eens? Waarom (niet)? Lazen de juryleden andere boeken met een inleidende tekst? Wat voor soort boek was dat? (bv. informatief boek, levensverhaal, fantasieverhaal)

Leren luisteren

- Waarvoor zou jij de firma Tweeboom bellen? Wat doet de firma precies? (bv. zorgen voor dieren en verzamelen van verhalen, pp. 18, 98)
- Wat bedoelt Salto met “er zijn kinderen die beter leren als ze niet op school zijn”? (p. 12) (bv. hij gelooft dat Jakob gebaat is bij een praktijkgerichte aanpak en sneller kennis en ervaring opdoet op de werkvloer) Denk je dat Salto gelijk heeft? Waarom (niet)? Zou jij iets kunnen bijleren van Salto? Zo ja, wat? En van Jakob?
- De meeste personages in dit boek zijn slecht in luisteren. Zijn de juryleden het hierover eens? Hoe zouden ze de houding van Jakobs ouders, meneer Kiergiez en de klanten van de firma omschrijven? (bv. ze zijn ongeduldig, overspannen, verdrietig, agressief, gepijnigd, bezig met ‘normaal’ zijn / ouders zijn workaholics die niet in de gaten hebben dat Jakob lijdt onder de scheiding en het verhuizen, p. 24 / Kiergiez schreeuwt en discrimineert, pp. 32, 65)
- Bij wie kan Jakob wel met zijn verhaal terecht? (bv. Salto en wandelaar Marie De Broek, p. 98: zij zijn goed in observeren, luisteren naar wat anderen hen vertellen en hebben een open blik op de wereld)

Is dat niet... gek?

- Vraag de juryleden om in enkele woorden te omschrijven met wat voor soort boek ze te maken hebben. Reik hen eventueel kaartjes aan met trefwoorden als: avontuurlijk, grappig, fantasievol, realistisch, filosofisch, absurd. Kan een verhaal tegelijk realistisch en absurd zijn? Waarom (niet)? Vind je het een geloofwaardig boek? Waarom (niet)?
- Jakob doet eerst alsof zijn ontmoeting met Salto nooit heeft plaatsgevonden. Begrijp je waarom? (bv. hij had nog nooit een man als Salto noch een beer ontmoet, p. 24).
- Is het de juryleden opgevallen dat Jakob zich in het begin van het boek zo normaal mogelijk probeert te gedragen? Wat verstaat hij onder ‘normaal’? (bv. naar school gaan, de regels van zijn ouders volgen, p. 41) Waarom denk je dat hij daarmee ophoudt? (bv. hij maakt dingen mee die hij niet voor mogelijk hield: “op stap met een beer, nou en. Na een tijdje werd je alles gewoon”, p. 46)
- Begrijpen de juryleden wat er met de hond van Abder aan de hand is? (bv. hij treurt al wekenlang bij het graf van Helga, Abders overleden vrouw, pp. 41-45) Welke oplossing bedenken Jakob en Salto? (bv. ze raden af om een hok of een ketting te kopen; Abder kan zijn hond het best gezelschap houden en afwachten). Waarom denk je dat Abder die oplossing in vraag stelt?
- Zodra Jakob wandelaar Marie De Broek ontmoet, lijkt het verhaal net een vreemd sprookje. Zijn de juryleden het hierover eens? (bv. Jakob vraagt zich af of Marie een heks is, p. 101 / de binnenweg langs de Gronden van Zwaan is er alleen als je die nodig hebt, p. 102 / ze bewandelen het padje als prinsessen die op een dun laagje ijs dansen, p. 102 / ze ruiken zure draak, p. 102)

Einde

- Geloven de juryleden dat de beer spoorloos verdwenen is? Waarom (niet)? (bv. ja, hij is pijlsnel de bossen in gevlucht toen Jakob met zijn ogen knipperde / nee, hij maakt voor altijd deel uit van Jakobs leven, p. 126)
- Hebben de juryleden weleens gehoord van de uitspraak ‘de reis is belangrijker dan de bestemming’? Vinden ze die uitspraak passen bij dit boek? Waarom (niet)? (bv. nee, want de beer terugbrengen was het hoofddoel / ja, want dankzij de reis kreeg Jakob meer zelfvertrouwen)
- Denk je dat Jakob ooit nog terug naar school zal gaan? Waarom (niet)?

Taal en stijl

- Stefan Boonen gebruikt veel speciale tekens in dit boek. De ene keer laat hij een aantal woorden weg en gebruikt hij pijltjes (p. 5, 6, 10, 12, 28, 40, 67), de andere keer maakt hij een soort optelsom (p. 9, 29, 60, 70, 74, 86, 98) Wat vinden de juryleden hiervan? Zou je hetzelfde verhaal ook zonder deze tekens kunnen vertellen? Waarom (niet)? Gebruiken ze zelf geregeld speciale tekens en symbolen wanneer ze schrijven? Zo ja, wanneer dan?
- Herlees samen het hoofdstuk ‘Dertien’. Welke indruk maakte dit hoofdstuk? Waarom denk je dat de schrijver een stappenplan bedacht? (bv. om uitgebreid stil te staan bij gebeurtenissen die elkaar in

- sneltempo opvolgen)
- Boonen heeft ook een beeldende schrijfstijl. Aan de hand van vergelijkingen en metaforen beschrijft hij de gevoelens en de omgeving van zijn personages. In bijlage 2 vind je enkele voorbeelden. Wat vinden de juryleden van deze zinnen? Reik ze trefwoorden aan waarmee ze hun mening eventueel kunnen bijschaven: eenvoudig/ingewikkeld, emotioneel/afstandelijk, spottend, mysterieus, dichtelijk, romantisch, filmisch.

Illustraties

- De illustraties van Tom Schoonooghe lijken op striptekeningen. Zijn de juryleden het hierover eens? Waarom (niet)? (bv. horizontale stroken waarin de personages op een karikaturale / gestileerde manier worden afgebeeld)
- Welke materialen denk je dat de illustrator gebruikt heeft om zijn tekeningen te maken? Waaraan kan je dat zien? (bv. de achtergronden hebben een aquareluitstraling: je ziet waterachtige vlekken / figuren en voorwerpen zijn vooral met een zwart of donker potlood getekend: je ziet een streperige textuur) Is het de juryleden opgevallen dat de achtergronden vaak felgekleurd zijn? Bekijk bijvoorbeeld de blauwe lucht op pagina 15, het groene park op pagina's 42 en 43 en de roze lucht op pagina's 48 en 49. Welke sfeer roepen de gekleurde achtergronden op?
- Op de achterkant van de titelpagina, op pagina 16 en achterin het boek vind je illustraties van bomen. Welke betekenis zou je aan deze tekeningen geven? (bv. de tekeningen verwijzen naar de firma Twee-boom en staan symbool voor de relatie tussen directeur Salto en assistent Jakob: een boom (Salto) wordt gestut met een houten paaltje (Jakob) / Jakob (takken boven de grond) wordt gevoed door Salto (wortels onder de grond).

2. VERWERKING

Jong geleerd is...

In dit boek vind je een heleboel quotes voor op de koelkast of je prikbord. Daag de juryleden uit om onderstaande quotes aan te vullen. Kunnen ze ook aangeven wie de uitspraken deed, en wat ze te betekenen hebben? Zijn de juryleden het eens met de uitspraken? Waarom (niet)? Hebben ze alternatieven in gedachten? Hoe zouden zij de quotes aanvullen?

“De wereld is te groot en te gevaarlijk” (“daar ken jij nog niks van, jongen”, p. 10) / “Als je te snel opgeeft” (“kom je nergens”, p. 23) / “Hè is voor ezels en” (“mensen met een staart”, p. 29) / “Als je maar onthoudt: altijd vriendelijk zijn” (“en niet zomaar opgeven”, p. 30) / “Soms moet je kiezen tussen doorzetten en” (“vriendelijk zijn”) / “Wie wegloopt, is zijn plaats kwijt. Opgestaan is” (“plaats vergaan”, p. 35) / “Wat we weten” (“geven we door”, p. 37) / “Zijn jullie van het circus?” (“Wij zijn van onszelf”, p. 69) / “Iedere vogel zingt” (“zoals hij gebekt is”, p. 70)

Als je van beren leren kan

“De beer zat op twee stoelen. Eén voor elke bil. Het viel niet te zeggen wat hij dacht over deze toestand.” (p. 35) Tijd om je in het titelpersonage te verdiepen! Herbekijk het verhaal vanuit het standpunt van de beer en neem daarbij de illustraties als vertrekpunt. Wat gaat er door zijn kop op het moment dat hij in het kantoor van de zoodirecteur zit (p. 34) en op Salto's dak staat (p. 49)? Hoe denk je dat de beer de avonturen met Jakob beleeft? (p. 95). Bedenk tot slot wat de beer tegen Jakob zegt wanneer ze afscheid nemen. Geeft hij hem een wijze les mee? Maakt hij een mopje?

3. WAARDERING

Wat vonden de juryleden van dit boek? Vraag naar meningen over personages, verhaalopbouw, schrijfstijl, illustraties en thema's. Stel ook enkele gerichte vragen, zoals:

- Zijn er precies genoeg / te veel / te weinig personages? Wat vind je van de manier waarop de

personages worden voorgesteld? Had je bijvoorbeeld meer willen weten over meneer Kiergiez of een nevenpersonage als Erwin Dinders?

- Vind je de band tussen mens en dier geloofwaardig (en ook origineel) uitgewerkt in dit boek? Waarom (niet)?
- Hebben de juryleden een favoriete illustratie? Baseren ze zich op kleurgebruik, technieken, compositie en/of inhoudelijke elementen? Passen de illustraties bij het verhaal?
- Vinden de juryleden het een geloofwaardig einde? Waarom (niet)? Hadden ze misschien een ander einde voor ogen?

LEESSUGGESTIES

- Max van Mars en de planeet L.E.U.K. / Yvonne Jagtenberg (Rubinstein, 2019)
- Het wonderlijke verhaal van Angelino Brown / David Almond en Alex T. Smith (ill.) (Querido, 2018)
- Flora en de fantastische eekhoorn / Kate Dicamillo en Keith Campbell (ill.) (Lannoo, 2015)

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken moet ik lezen' en dan op de groep en het boek in kwestie.